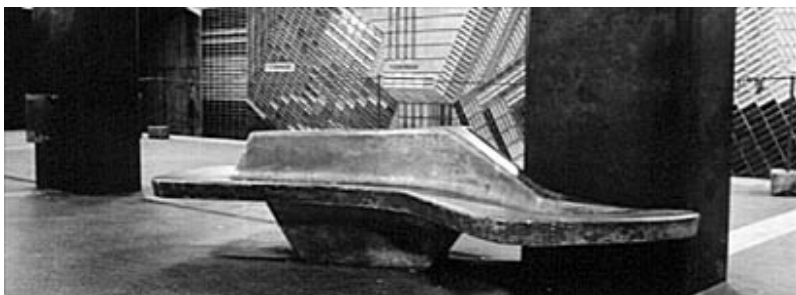

Först ut bland konststationerna

Konsten i tunnelbanan tog sin början i och med slutförandet av T-Centralen 1957.

En allmän tävling utlystes under svår tidspress. T-Centralen var ju nästan färdigbyggd! Efter bara två månaders skisstid hade inte mindre än 156 förslag av mycket hög konstnärlig standard kommit in.

Hållbara konstverk

Juryn, som bland annat bestod av konstnärerna Sven X:et Erixson och Bror Marklund, beslutade att prisbelöna 27 förslag, varav hela 16 bidrag föreslogs till utförande. Det slutliga avgörandet om vilka förslag som skulle realiseras låg dock hos Spårvägsbolaget som ställde hårda krav på att konstverken skulle tåla den tuffa miljön och inte slitas.

Förslagen blev konstyra

I något som näst intill kan betecknas som konstyra, förverkligades en rad förslag på T-Centralens övre plattform och i biljetthallarna. Konstverk av olika slag och i olika tekniker hopades plötsligt utan tanke på helheten. Det verkade nästan som om ett dåligt samvete var närvarande och ville rätta till den tidigare bristen på konstnärlig utsmyckning. På bilden syns en soffa i stengöt av Egon Möller-Nielsen, en av konstnärerna som fick förverkliga sina idéer på T-Centralen.

"Det Klara som trots allt inte försvinner"

Av alla de konstnärer som drivit frågan om konst i tunnelbanan, var det bara Siri Derkert och Vera Nilsson som fick utföra sina förslag.

Vera Nilssons verk anknöt till T-Centralens läge och gångna tider med temat "Det Klara som trots allt inte försvinner", en nog så kontroversiell titel på den tiden. Fyra bilder på pelaren visar bland annat Sergels bildhuggarskola och Klaras diktare.

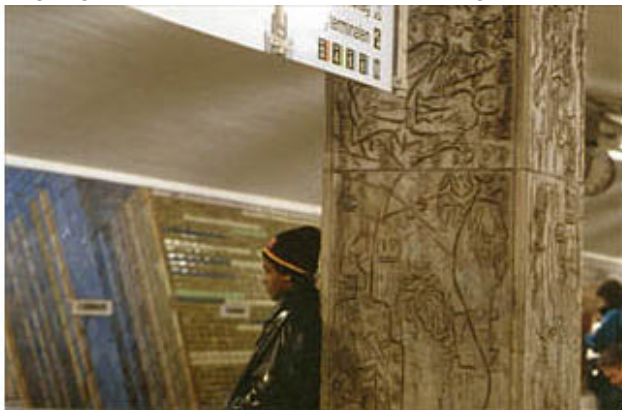
Skiss i papperscollage

Vera Nilsson utförde sin pelarskiss som ett papperscollage som sedan förverkligades i olikfärgad natursten och glas av två italienska mosaikläggare.

Siri Derkert tävlade med två förslag som båda prisbelönades. Det var dock bara det ena som förverkligades, om än med stora svårigheter.

En brokig konstfanfar

Siri Derkert hade spontant skissat kvinnomotiv i lättformad modellera, men föreslagit att det slutgiltiga konstverket skulle ristats i betong.

Tekniken, som var helt ny, föll juryn i smaken. I utlåtandet stod det:

"Den föreslagna ristningen i betongpelare ger i sin anspråkslösa, direkta kontakt med materialet uttryck för den mänskliga handens omedelbara känslighet."

Siri Derkert fick experimentera fram te kniken. Det var nödvändigt att betongen hade exakt rätt konsistens för att hon skulle kunna teckna sina bilder. Var betongen för blöt slöt sig ristningarna på nytt. Var den för torr, blev den alltför hårbearbetad.

Skador och slitage

I dag har tyvärr den ursprungliga äggskalsfärgen kraftigt mörknat och det är svårt att urskilja motiven eftersom relieferna är nedslitna och dammiga. De nedre partierna av verket har också skadats när klotter har slipats bort.

Det kan i dag vara svårt att föreställa sig vilken brokig konstfanfar som T-Centralen utgjorde eftersom många verk, i likhet med Siri Derkerts pelare, inte har klarat tidens tand och den hårda miljön, utan förlorat sin lyster och glans.

Erland Melantons och Bengt Edenfalks glasdekoration i bakgrunden har dock renoverats till sin fulla glans igen.